

**Голові Офісу Президента України,
Співголові Міжнародної робочої
групи з гарантій безпеки для
України
Єрмаку А.Б.**

Шановний Андрію Борисовичу!

Дозвольте, користуючись нагодою, висловити Вам та Президентові України В.О. Зеленському свою повагу та вдячність за виняткову роботу на благо України в умовах безпрецедентного російського вторгнення.

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує Ваша системна та послідовна робота щодо розроблення системи гарантій безпеки, які унеможливили б будь-яку збройну агресію проти нашої країни в майбутньому, і до якої ми хотіли б висловити свої пропозиції.

В рамках виробничої практики на базі Українського Інституту Політики студентами 4-го курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» НУБіП України спільно з нашими експертами була проведена аналітична робота щодо вивчення існуючої міжнародної практики та актуальної проблематики формулювання юридично значимих гарантій безпеки для України.

Так, нашою командою були проаналізовані гарантії безпеки закріплені в міжнародних угодах в рамках «НАТО», «АUKUS», «ОДКБ», «Регіональної системи оборони», «Північноєвропейського оборонного союзу», «Міжамериканського договору взаємної допомоги» тощо; угоди про спільну оборону між США та Японією, США-Республікою Корея, США – Індонезією, інші історичні приклади.

За результатами цієї роботи хотіли б відокремити кілька тенденцій фіксування гарантій безпеки в міжнародному праві, та надати наші пропозиції.

Передусім треба розуміти, що «Багатосторонні колективні гарантії безпеки – це юридично закріплені зобов'язання, завірення або порука певних держав щодо відповідно до певного образу дії, що забезпечує дотримання встановлених прав або статусу будь-якої держави (групи держав). Предметом багатосторонніх гарантій здебільшого є виконання договірних зобов'язань,

дотримання нейтралітету держави, суверенітету влади та недоторканності території та інших (оговорених) гарантій безпеки».

А, проаналізовані нами двосторонні та багатосторонні безпекові договори, характерні наступними основним положеннями:

- відсутністю конкретизованих строків та опису форм реакції на збройну агресію проти учасника договору;
- визнанням того, що агресія проти однієї держави вважатиметься агресією проти всіх держав-учасниць договору;
- визначенням можливості на території держав за згодою уряду розміщувати іноземні військові бази;
- наявністю механізму консультацій з усіх важливих питань, особливо у разі загрози виникнення небезпеки чи територіальної цілісності учасників договору чи міжнародному миру вцілому;
- зобов'язаннями щодо того, що сторони мають визначати та обговорювати стратегічні та політичні питання, пов'язані з обороною, що становлять спільний інтерес;
- можливим вжиттям проти агресора одного або декількох наступних заходів:
  - відкликання дипломатичних представництв;
  - розрив дипломатичних відносин;
  - розрив консульських відносин;
  - часткове або повне переривання економічних зв'язків або залізничних, морських, повітряних, поштових, телеграфних, телефонних, радіотелеграфних зв'язків;
  - використання збройної сили.

Разом з тим, деякі з договорів мають визначення, що *“жодна сторона не зобов'язана прийти на допомогу іншій, крім випадку зовнішнього збройного нападу проти такої сторони”*, що залишає нерозв'язаним питання реагування на загрозу гібридних та незбройних атак.

Отже, безпекові договори впродовж історії містять зобов'язання консультативного, інформаційного, фінансового, військового характеру тощо. Проте такі договори часто не встановлюють конкретні строки, обсяги та характер допомоги. Для формулювання ефективних гарантій безпеки вважаємо необхідним **проводити превентивну діяльність, чітко означити види, строки та обсяги допомоги в статтях договору**. Сам документ про гарантії має бути договірною характеру, тобто таким, що чітко встановлює права й обов'язки сторін, а не є декларацією про наміри.

Ми вважаємо, що Україна в своєму прагненні отримати гарантії безпеки має використати наступні положення:

- договором мають встановлюватися гарантії не лише для територіальної цілісності, але й безпеки та суверенітету, ключовим інтересам України;
- документ має стосуватися механізмів запобігання агресії та реагування на неї;
- договір має бути ратифікований законодавчим чи іншим органом для того щоб забезпечити спадкоємність виконання зобов'язань щодо України;
- договором мають бути окреслені та обговорювані оборонні питання, що становлять спільний інтерес;
- сторони мають проводити консультації превентивного характеру: регулярні міжурядові форуми/наради.
- договір має містити чітку відповідь не лише для збройної агресії, а й для гібридної інтервенції, кібератак тощо;
- крім військової допомоги, договір має містити механізми фінансової, гуманітарної допомоги, їхній обсяг; санкційну політику щодо агресора;
- консультаційний орган повинен мати чіткі зобов'язання щодо своїх рішень, які б включали принаймні один/кілька заходів щодо відповіді на агресію;
- напад на Україну має трактуватися як напад на країни-гарантори (КГ) безпеки, суверенітету та територіальної цілісності й автоматичне оголошення війни їм;
- має бути встановлений чіткий час реакції КГ в залежності від форми агресії – від 24 до 72 годин;
- необхідно регламентувати мінімальні обсяги військової, технічної, фінансової та гуманітарної допомоги з боку КГ у разі виникнення ситуації агресії щодо України, інші заходи сприяння Україні - санкції стосовно агресора, відкриття кордонів, спрощення економічних режимів, медичне забезпечення, тощо;
- режим гарантування ядерної безпеки («парасольки») у разі застосування такої зброї проти України чи загрози ядерним об'єктам на території України.

Шановний Андрію Борисовичу, щиро сподіваємося, що наші напрацювання стануть Вам при нагоді та сприятимуть забезпеченню територіальної цілісності, суверенітету та безпеки України.

Зі щирою повагою,

Руслан Бортнік, Катерина Солодка, Яна Кушка, Микита Трухін, Ліза Віценко, Богдан Кириченко, Оксана Красовська